

STORTINGET

Representantforslag 12 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård og Audun Lysbakken

Dokument 8:12 S (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård og Audun Lysbakken om mennesker fremfor markeder i barnevernet

Til Stortinget

Bakgrunn

Beskyttelse av utsatte barn er et av fellesskapets viktigste oppdrag. Barn som er utsatt for vold, overgrep, omsorgssvikt eller andre vonde opplevelser, må møtes med et tilbud preget av stabilitet, forutsigbarhet, faglighet og trygghet. Derfor trenger man barnas barnevern, et barnevern som handler om mennesker, ikke markeder.

Barn trenger å vite hvordan livet er i morgen, neste måned og neste år. Barn skal ikke måtte være utrygge fordi hjemmet deres plutselig kan forsvinne eller endres dramatisk. Barna har rett til en omsorg som er trygg, og som ikke har en kommersiell anbudsrunde som truer rundt neste sving.

Derfor skal ikke hjemmet til barn være utsatt for kommersielle prinsipper. Barna i barnevernet forteller selv hvor viktig det er med forutsigbarhet og trygghet, da må ikke ideologisk kommersialisering få komme i veien for det.

Markedstenkning med konkurranseutsetting og anbudsordninger i barnevernet skaper uro og mangel på forutsigbarhet og for barn og unge og for dem som skal drive tiltakene. Stabilitet og kontinuitet trues i virksomheter som har som mål å skape akkurat det. I tradisjonelle anbudskonkurranser avgjør oftest kortsiktige økonomiske kriterier. Å sette mennesker ut på anbud

viser at økonomi er et styrende premiss. Dagens ordning med anbud kan føre til kortvarige omsorgstiltak og stadige flyttinger, og det kan svekke barn og unges mulighet for trygghet, stabilitet og medvirkning. Anbudsutsetting kan også føre til at personvernet og taushetsplikten svekkes ved at detaljert informasjon om enkeltpersoner offentliggjøres gjennom anbudsutlysningen. Hvert barn settes faktisk i mange tilfeller ut på anbud, blant annet ved bruk av enkeltkjøp av institusjonsplass.

De ideelle aktørene som gjennom mange år har gitt verdifulle bidrag til barnevernssektoren, opplever å bli utkonkurrert og skviset av kommersielle aktører. Mens det for bare ti år siden fantes en rekke små tilbydere, er det nå utenlandske eiere som dominerer markedet. Det går ut over mangfoldet i tjenesten. De ideelle aktørene melder også at det tidligere gode samarbeidet med offentlige aktører har blitt erstattet av konkurranse. Konkurranse- og markedslogikken som preger deler av barnevernssektoren, virker negativt på samarbeidet på tvers av velferdstjenestene og på barnevernets behov for kompetanseheving, sterke fagmiljøer og metodeutvikling.

Anbudsordninger og konkurranseutsetting rammer også de ansattes lønnsforhold og muligheten for å gjøre en best mulig jobb for og med barn og unge. Uforutsigbarheten gir usikre ansettelsesforhold, variabelt lønnsnivå og slitasje. Det kan gjøre det vanskelig å rekruttere og beholde godt kvalifiserte medarbeidere. De kommersielle selskapenes profitt stammer i stor grad fra lavere lønns- og pensjonskostnader enn i offentlige institusjoner. Et unntak fra arbeidsmiljølovens arbeidstidsbestemmelser åpner for langturnuser uten at det inngås avtale med tillitsvalgte, hvor folk lever og arbeider på institusjonene opptil 96 timer i strekk.

Kommersialiseringen av barnevernet har gått langt. 60 prosent av de private barnevernstjenestene er kommersielle, og fire av de fem store kommersielle barnevernsselskapene er kontrollert av internasjonale oppkjøpsfond registrert i skatteparadis. Samtidig har det statlige barnevernet økt sine innkjøp fra private leverandører med 40–50 prosent i løpet av de siste fire–fem årene.

Barna i barnevernet trenger forutsigbarhet og nok voksne med omsorg og god faglig kompetanse. Nå dyttes ungene inn i et markedssystem der pris og profitt settes foran kvalitet. Heldigvis er det mulig å skape et barnevern som handler om mennesker, ikke markeder. EF-TAs overvåkningsorgan ESA slo i 2017 fast at det er lovlig etter konkurransereglene i EØS-avtalen å utelukke kommersielle aktører fra helse- og sosialtjenester, inkludert barnevern, blant annet fordi disse tjenestene innebærer offentlig myndighetsutøvelse. Det ble også avklart i 2011 at norske myndigheter har et lovlig handlingsrom til å sette en stopper for kommersielle og kortsiktige anbud. Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA), som er en del av Konkurransetilsynet, kom med en avgjørelse om at enkeltkjøp av institusjonsplasser innenfor barnevernet ikke behøver å legges ut på anbud. Barn trenger ikke å være på anbud i barnevernet.

Derfor ønsker forslagsstillerne å avvikle og erstatte konkurranseutsetting, anbudsregime og enkeltkjøp av institusjonsplasser i barnevernet med forutsigbarhet og langsiktige avtaler, å lovbestemme at velferdskroner som bevilges til barnevern, går til barnas omsorg og ikke

til omsetning, og å garantere at de ansattes lønns- og arbeidsforhold skal være like gode hos alle aktører i barnevernet. Det vil bidra til å skape et barnevern som handler om barn, ikke butikk.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen sørge for trygghet og forutsigbarhet for barn i barnevernet ved å avvikle og erstatte anbudskonkurranse og enkeltkjøp av institusjonsplasser gjennom anbud med kompetanse- og kvalitetsbaserte kontrakter som utvidet egenregi eller andre langsiktige og stabile kontraktsformer, og at ideelle aktører får fortrinnsrett fremfor kommersielle aktører, frem til kommersielle aktører er ute av barnevernstjenestene.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer av lovverket for barnevern for å sikre at offentlige tilskudd i sin helhet kommer barnevernsbarna til gode, og at disse pengene ikke går til profitt for kommersielle barnevernsaktører.
3. Stortinget ber regjeringen sikre at aktører som mottar offentlige tilskudd til drift av barnevernstiltak, skal ha lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår på linje med dem som gjelder i offentlige tiltak.

3. oktober 2018

Freddy André Øvstegård

Audun Lysbakken